

Politika otvorene znanosti Ekonomskog instituta, Zagreb

Zagreb, 2025.

Politika otvorene znanosti Ekonomskog instituta, Zagreb oslanja se na Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti iz 2022. koji prepoznaje otvorenu znanost kao jedno od osnovnih načela znanstvene i umjetničke djelatnosti te na Hrvatski plan za otvorenu znanost koji je 2025. godine usvojilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih.

Strategija razvoja EIZ-a za razdoblje 2025. – 2031., donesena 27. veljače 2025. godine, načela otvorene znanosti navodi kao jednu od temeljnih vrijednosti djelovanja Ekonomskog instituta, Zagreb, a poticanje otvorene znanosti kao jedan od šest strateških ciljeva.

Pojam otvorene znanosti kako ga definira Hrvatski plan za otvorenu znanost, odnosi se na *transparentan istraživački proces koji je otvoren za sudjelovanje, suradnju i doprinos svih zainteresiranih dionika, a svi njegovi elementi (uključujući istraživačke rezultate, metode i podatke, kao i publikacije proizašle iz istraživanja) dostupni su pod uvjetima koji dopuštaju njihovu ponovnu upotrebu, daljnje dijeljenje i ponovljivost istraživanja.*

Ciljevi Politike otvorene znanosti Ekonomskog instituta, Zagreb:

- povećati dostupnost istraživačkih rezultata
- poticati transparentno dijeljenje rezultata istraživanja
- omogućiti veću učinkovitost istraživanja i brži razvoj novih ideja
- omogućiti i unaprijediti suradnju među znanstvenicima, institucijama i širom javnosti
- povećati vidljivost rezultata znanstvenog i stručnog rada istraživača EIZ-a i povećati njihovu primjenu u gospodarstvu i društvu.

U skladu s globalnim i nacionalnim smjernicama za otvorenu znanost, Ekonomski institut, Zagreb istraživače zaposlene u EIZ-u:

- potiče na upoznavanje s načelima otvorene znanosti i njihovu primjenu u znanstvenom i stručnom radu
- potiče na objavljivanje radova u otvorenom pristupu kad god je to moguće
- preporučuje objavljivanje radova u publikacijama s dijamantnim otvorenim pristupom
- preporučuje objavljivanje radova u publikacijama otvorenog pristupa koje naplaćuju naknade (*article publication charges* – APC ili *book publication charges* – BPC) čiji izdavači pravedno i transparentno iskazuju naknade i koje zadovoljavaju standarde kvalitete u izdavaštvu
- preporučuje da zadrži autorska prava nad svojim autorskim djelima kad god je to moguće, a ustupe izdavačima samo prava potrebna za objavljivanje, pri čemu se kod korištenja CC licencije preporučuje odabrati što je manje moguće restriktivnu licenciju
- preporučuje da pohranjuju radove i rezultate istraživanja u nacionalnim i drugim repozitorijima koji su usklađeni s FAIR načelima¹
- preporučuje da učine rezultate znanstvenih istraživanja dostupnim u otvorenom pristupu (objavom u otvorenom pristupu ili pohranom u repozitoriju) što je ranije moguće
- potiče da u otvorenom pristupu što je ranije moguće učine dostupnim istraživačke podatke čija upotreba nije ograničena intelektualnim pravima te drugim pravnim aktima i etičkim pitanjima vodeći pritom računa da ne otkrivaju identitet ispitanika i štite njihove interese
- preporučuje pohranjivanje istraživačkih podataka u otvorenim formatima u odgovarajuće digitalne repozitorije te da prava korištenja podataka definiraju odgovarajućim CC licencijama
- potiče da radi povećanja vidljivosti rezultata istraživanja upisuju bibliografske podatke svih svojih publikacija u sustav CroRIS-CROSBI najkasnije u trenutku objavljivanja, navodeći pritom što je moguće potpunije informacije.

Aktivnosti kojima Ekonomski institut, Zagreb promiče primjenu načela otvorene znanosti:

- ➔ Ekonomski institut, Zagreb izdavač je međunarodnog znanstvenog časopisa *Croatian Economic Survey* u kojem se radovi objavljuju u dijamantnom otvorenom pristupu. Objavljeni članci imaju DOI identifikator te su dostupni u otvorenom pristupu putem Portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Hrčak i uključeni u direktorij časopisa u otvorenom pristupu DOAJ.

1 FAIR načela podrazumijevaju da su rezultati istraživanja i podaci pronalazljivi, dostupni, interoperabilni i ponovno upotrebljivi.

- ➔ Ekonomski institut, Zagreb izdaje seriju radova u nastajanju *Radni materijali EIZ-a (EIZ Working Papers)* kojom omogućuje dostupnost radova u otvorenom pristupu s ciljem poticanja što bržeg širenja rezultata istraživanja. Svi radovi dostupni su u otvorenom pristupu na mrežnim stranicama EIZ-a, referiraju se u elektroničkim bazama RePEc i Hrčak – Portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa te se pohranjuju u repozitorij Dabar.
- ➔ Istraživačima EIZ-a omogućuje se objava autorskih i uredničkih knjiga u izdanju Ekonomskog instituta, Zagreb. Autori pritom zadržavaju autorska prava, a knjige su dostupne u otvorenom pristupu putem mrežne stranice EIZ-a te se pohranjuju u digitalni repozitorij Dabar.
- ➔ Ekonomski institut, Zagreb provodi stalni program predavanja pod nazivom *Seminar EIZ-a* na kojem istraživači EIZ-a i drugi znanstvenici iz Hrvatske i svijeta prezentiraju rezultate svojih istraživanja u različitim fazama nastajanja. Predavanja su otvorena široj javnosti. Uz to, načela otvorene znanosti EIZ promiče i kroz organiziranje povremenih radionica i skupova kojima je cilj okupiti istraživače EIZ-a, drugih znanstvenih institucija te širu javnost.
- ➔ Ekonomski institut, Zagreb potiče istraživače i kroz objavljivanje na mrežnim stranicama u sklopu rubrike *EIZ komentari* im omogućuje da rezultate svojih istraživanja komuniciraju široj javnosti razumljivim i pristupačnim jezikom.
- ➔ Ekonomski institut, Zagreb istraživačima zaposlenim u EIZ-u osigurava stručnu podršku u objavljivanju radova u otvorenom pristupu, kao i njihovom pohranjivanju u repozitorijima s otvorenim pristupom. U svrhu poticanja primjene načela otvorene znanosti, Ekonomski institut, Zagreb promiče i podržava informiranje i educiranje istraživača o raspoloživoj infrastrukturi za otvorenu znanost i njezinim mogućnostima. Istraživači Ekonomskog instituta, Zagreb potiču se na sudjelovanje na edukacijama i radionicama o otvorenoj znanosti.
- ➔ Također, osigurava se financiranje naknada za objavljivanje u otvorenom pristupu (potpuno ili djelomično) u visokorangiranim časopisima u skladu s odlukom ravnatelja koja se donosi na godišnjoj razini.
- ➔ Ekonomski institut, Zagreb sustavno će pratiti provedbu Politike otvorene znanosti i po potrebi je usklađivati s izmjenama u nacionalnom i EU zakonodavstvu, kao i globalnim smjernicama za otvorenu znanost.

Za praćenje provedbe Politike otvorene znanosti Ekonomskog instituta, Zagreb zadužene su Jedinica za osiguravanje i unaprjeđivanje kvalitete i Knjižnica Ekonomskog instituta, Zagreb koje definiraju i prate pokazatelje otvorenosti te jednom godišnje podnose izvješće Znanstvenom vijeću i predlažu potrebne izmjene.